

День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу

18 травня — день, що назавжди вписаний у серце кримськотатарського народу

📖 ЧАСТИНА 1

Злочин 1944 року – Депортація як Геноцид

18 травня 1944 року назавжди змінило долю цілого народу. За одну ніч радянська влада перекреслила тисячолітній зв'язок кримськотатарського народу з рідною землею. Операція, ретельно підготовлена НКВС, поклала початок одній із найтрагічніших сторінок в історії України та всього людства.

У цій частині ми розглядаємо злочин депортації у всій його жорстокості — від наказу Сталіна до катастрофічних людських втрат, які змусили весь цивілізований світ визнати ці події геноцидом.

Наказ про Депортацію: 18 травня 1944 року

На світанку 18 травня 1944 року підрозділи НКВС увійшли до кримськотатарських сіл і міст по всьому півострову. Людям давали від кількох хвилин до кількох годин, щоб зібрати найнеобхідніше — найчастіше не більше 50 кілограмів речей на сім'ю. Будинки, городи, сади, худоба, нажите роками — все це залишалося назавжди.

Операція тривала лише кілька днів. Її виконавці — десятки тисяч бійців НКВС — діяли злагоджено та безжально. Офіційним приводом слугувало звинувачення всього народу у колаборації з нацистськими окупантами — звинувачення огульне, несправедливе та юридично нікчемне, що охоплювало навіть дітей, жінок, людей похилого віку та ветеранів Червоної армії.

 Масштаб злочину: Близько 200 000 людей — весь кримськотатарський народ — було виселено з рідної землі за лічені дні за особистим наказом Сталіна.

Хронологія злочину

01

Підготовка операції

НКВС розробив детальний план виселення ще в квітні 1944 року

02

18–20 травня 1944

Масові арешти та завантаження в товарні вагони по всьому Криму

03

Початок депортації

Ешелони з депортованими рушили до Середньої Азії та Уралу

04

Спецпоселення

Кримські татари поставлені під режим спецпоселень без права виїзду

"Ешелони Смерті": Ціна Депортації

Шлях до місць депортації перетворився на справжнє пекло. Товарні вагони, призначені для худоби, були переповнені людьми — дітьми, старими, хворими. Дорога тривала тижнями. Людей майже не годували, не давали води, не зупиняли для медичної допомоги. Тіла померлих іноді залишалися у вагонах разом із живими по кілька днів.

200К

Депортованих

Загальна кількість кримських татар, примусово виселених з Криму у травні 1944 року

46%

Загибло за пів року

За різними оцінками, від 27% до 46% депортованих загинули протягом перших шести місяців

70%

Жертв за 2 роки

До 70% депортованих загинуло протягом перших двох років від голоду, хвороб та нелюдських умов

50%

Не повернулись

Половина кримськотатарського народу так і не змогла повернутися на рідну землю

Ті, хто вижив у дорозі, опинялися в нелюдських умовах спецпоселень — в Узбекистані, Казахстані, на Уралі, у Сибіру. Їм заборонялося покидати призначені місця проживання, обмежувалися права на освіту рідною мовою, на культурне та релігійне життя. Ціла нація була приречена на повільне знищення.

"Ешелони Смерті"

Товарні вагони, в яких везли кримськотатарський народ, стали символом
нелюдського злочину — геноциду, скоєного радянським режимом проти цілого
народу

Постанова Верховної Ради України №792-VIII

Визнання на державному рівні

12 листопада 2015 року Верховна Рада України ухвалила історичну Постанову №792-VIII, якою офіційно визнала депортацію кримських татар з Криму у 1944 році геноцидом кримськотатарського народу. Цей акт став важливим кроком у відновленні справедливості та визнанні трагедії на найвищому державному рівні.

Постанова не лише дала правову оцінку злочину, а й закріпила обов'язок держави зберігати пам'ять про жертв, підтримувати кримськотатарський народ у його прагненні до відновлення прав та повернення на рідну землю.

Ключові положення постанови

Визнання геноциду

Депортацію 1944 року офіційно кваліфіковано як геноцид кримськотатарського народу

День пам'яті

18 травня встановлено Днем пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу

Відповідальність держави

Україна взяла на себе зобов'язання вшановувати пам'ять жертв та відстоювати права народу

👊 ЧАСТИНА 2

Боротьба за Повернення та **Відновлення Прав**

Десятиліття після депортації — це не лише роки горя та виживання, а й безперервна, мужня боротьба кримськотатарського народу за право повернутися на рідну землю. Ця боротьба велася попри переслідування, ув'язнення, заборони — і зрештою увінчалася частковою перемогою.

Десятиліття Боротьби за Батьківщину

Шлях кримськотатарського народу до відновлення справедливості розтягнувся на десятиліття тяжкої боротьби. Кожен крок вперед давався ціною особистих жертв — роками в'язниць, засланням, переслідуванням родин.

1944-1956

1

Режим спецпоселень. Кримські татари позбавлені свободи пересування, зазнають масових репресій та смертності

2

1950-1970-ті

Зародження та розгортання кримськотатарського правозахисного руху. Активісти збирають підписи, складають меморандуми, вимагають реабілітації

1980-ті

3

Посилення руху за повернення на тлі горбачовської гласності. Масові звернення до радянського керівництва

4

1989

Радянський уряд знімає заборону на повернення кримських татар. Починається масове повернення на Батьківщину після понад 45 років заборони

1991-2013

5

Відновлення кримськотатарських інституцій. Меджліс та Курултай стають представницькими органами народу

Боротьба кримськотатарських активістів — насамперед таких постатей, як Мустафа Джемільєв, який провів у радянських в'язницях і таборах загалом 15 років за правозахисну діяльність, — є прикладом незламності духу народу, що не скорився режиму. Молодість багатьох захисників прав кримськотатарського народу пройшла за ґратами, проте це не зупинило боротьби.

Голос Народу, що Не Скорився

"Ніхто не може позбавити народ права на рідну землю. Ніякий указ, ніяка депортація не здатні стерти з серця пам'ять про Батьківщину."

⚠ ЧАСТИНА 3

Сучасні Репресії та Визнання Геноциду

Окупація Криму Росією у 2014 році відкрила нову, трагічну сторінку в житті кримськотатарського народу. Методи, що здавалися пережитком радянського минулого, відродилися в нових формах — але з тією ж метою: зламати народ, знищити його ідентичність, вигнати з рідної землі.

Росія: Нова Імперія, Старі Методи

Після незаконної анексії Криму у 2014 році Росія системно відновила практику переслідувань кримськотатарського народу. Те, що змінилося — це форма; суть залишилася незмінною: нищення ідентичності, залякування, примусове виселення.

Основні форми репресій

→ Заборона Меджлісу

У 2016 році Росія заборонила Меджліс — представницький орган кримськотатарського народу — визнавши його «екстремістською організацією». Це грубе порушення прав корінних народів

→ Насильницькі зникнення

Десятки кримських татар зникли безвісти після окупації. Їхні долі досі невідомі. Цей метод терору добре знайомий тим, хто пережив сталінські репресії

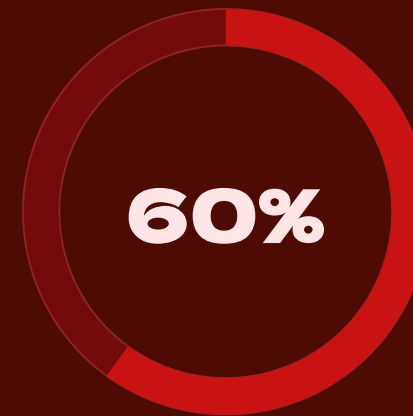
→ Сфабриковані кримінальні справи

Сотні кримських татар переслідуються за статтями про «тероризм» та «екстремізм» — найчастіше за участь у мирних релігійних зібраннях або публікації у соцмережах

→ Заборона пам'ятних заходів

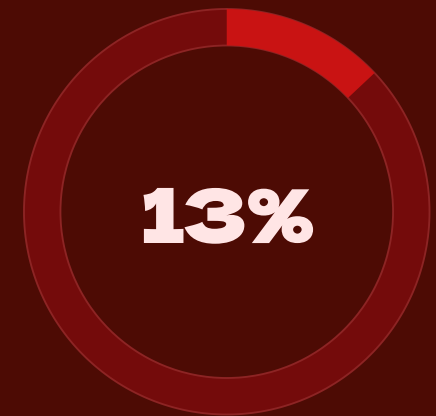
На окупованому півострові забороняються будь-які публічні вшанування пам'яті жертв депортації — Росія намагається стерти саму пам'ять про злочин

Статистика переслідувань

Політв'язні – кримські татари

Понад 60% усіх політичних переслідувань в окупованому Криму спрямовані проти кримських татар

Частка населення

При тому, що кримські татари становлять лише близько 13% населення Криму

- ⊗ Росія цілеспрямовано переслідує кримськотатарський народ непропорційно його чисельності — це ознака систематичного переслідування за етнічною ознакою.

Міжнародне Визнання **Геноциду**

Боротьба за міжнародне визнання депортації кримських татар геноцидом є важливою частиною відновлення історичної справедливості. Визнання злочину світовою спільнотою — це не лише моральний обов'язок, а й потужний інструмент тиску на Росію, яка продовжує репресії.

Україна – 2015

Верховна Рада України першою на державному рівні визнала депортацію геноцидом кримськотатарського народу постановою №792-VIII від 12.11.2015

Канада – 2015

Парламент Канади прийняв резолюцію про визнання депортації кримськотатарського народу геноцидом, ставши однією з перших країн світу

Латвія – 2019

Сейм Латвії визнав депортацію геноцидом, приєднавшись до міжнародного консенсусу та виявивши солідарність із кримськотатарським народом

Заклик до ЄС

Правозахисні організації та кримськотатарські лідери закликають Європейський парламент та міжнародні організації приєднатися до визнання геноциду

i Міжнародне визнання геноциду є важливим кроком не лише заради пам'яті, а й для притягнення Росії до відповідальності за сучасні злочини проти кримськотатарського народу.

Прапор Незламного Народу

Блакитно-синій прапор із золотою тамгою — символ незламності
кримськотатарського народу, його тисячолітнього зв'язку з Кримом і незгасної надії
на повернення

Свідчення **Лідерів**

Голос кримськотатарського народу — це не лише статистика та документи. Це живі свідчення тих, хто сам пройшов через переслідування, хто провів роки в радянських в'язницях, і тих, хто сьогодні стоїть на захисті прав свого народу в умовах нової окупації.

Мустафа Джемілев

"Найбільша допомога, яку потребують зараз кримські татари, — це допомога Україні в розгромі ворога."

Народний депутат України, лідер кримськотатарського народу, колишній дисидент, який провів 15 років у радянських в'язницях і таборах за правозахисну діяльність

Таміла Ташева

"Росія намагається показати, що на півострові немає кримських татар, і забороняє публічні заходи. Але пам'ять неможливо заборонити."

Постійний представник Президента України в АР Крим, правозахисниця, яка присвятила своє життя документуванню злочинів окупаційної влади та захисту прав кримськотатарського народу

Обидва лідери підкреслюють нерозривний зв'язок між боротьбою проти сучасної російської окупації та збереженням пам'яті про геноцид 1944 року. Перемога України — це єдиний шлях до відновлення прав кримськотатарського народу на рідній землі.

♡ ЧАСТИНА 4

Пам'ять та Відповідальність

Пам'ятати — означає не просто знати факти. Пам'ятати — означає брати на себе відповідальність. Щороку 18 травня Україна та весь цивілізований світ схиляють голову перед пам'яттю жертв геноциду — і одночасно беруть на себе зобов'язання не допустити повторення подібних злочинів.

81-і Роковини: День Пам'яті та Відповідальності (2025 рік)

Загальнонаціональне вшанування

У 2025 році Україна відзначає 81-у річницю геноциду кримськотатарського народу. Попри війсьний час, попри власний біль від російської агресії, Україна гідно вшановує пам'ять жертв. Церемонії відбуваються по всій країні — від Києва до найменших міст, де живуть кримськотатарські громади.

- Покладання квітів до пам'ятників та меморіалів жертвам геноциду
- Запалення поминальних ламп на знак скорботи та пам'яті
- Хвилина мовчання на знак поваги до загиблих
- Просвітницькі заходи у школах та університетах
- Виставки документів, фотографій та особистих свідчень
- Онлайн-акції та флешмоби в соціальних мережах

"18 травня — це не лише день пам'яті, а й день відповідальності перед минулим і майбутнім."

— **Олена Ковальська**, Заступниця Керівника Офісу Президента України

- ❏ Цього року, коли Україна сама переживає агресію тієї ж держави-злочинця, слова про відповідальність набувають особливого, пронизливого змісту. Ми вшановуємо жертв геноциду 1944 року — і одночасно протистоїмо тим самим методам знищення, що застосовуються сьогодні.

Вшанування Пам'яті

*Кожна квітка, покладена до меморіалу, — це обіцянка пам'ятати. Кожна запалена
лампа — це світло, що не дасть згаснути правді про геноцид
кримськотатарського народу*

Солідарність та **Майбутнє**

Майбутнє кримськотатарського народу невіддільне від майбутнього вільної, незалежної України. Перемога України в боротьбі з російською агресією — це єдиний реальний шлях до деокупації Криму та відновлення прав корінного народу на рідній землі.

Міжнародна солідарність

Посилення підтримки кримськотатарського народу з боку держав-партнерів, міжнародних організацій та правозахисних структур. Визнання геноциду все більшою кількістю країн як моральний та юридичний акт

Підтримка деокупації

Повернення Криму під суверенітет України — необхідна умова відновлення прав кримськотатарського народу, свободи, безпеки та гідності для всіх мешканців півострова

Збереження ідентичності

Підтримка кримськотатарської мови, культури, релігії та освіти в Україні та діаспорі. Документування злочинів окупаційного режиму для майбутніх трибуналів

Відновлення справедливості

Міжнародні правові механізми для притягнення Росії до відповідальності за злочини проти кримськотатарського народу — як 1944 року, так і сьогодні

Заклик до Дії

Пам'ять без дії — це лише слова. Справжня повага до жертв геноциду вимагає від кожного з нас конкретних кроків — у своєму середовищі, у своїй громаді, у своїй країні.

Вшануймо пам'ять

Вшануймо пам'ять жертв геноциду кримськотатарського народу. Відвідаймо меморіальні заходи, запалимо поминальну лампу, хвилиною мовчання вклонімося тим, хто загинув у "ешелонах смерті" та місцях депортації

Підтримаємо боротьбу

Підтримаємо боротьбу кримських татар за свої права та повернення на Батьківщину. Поширюватимемо правду про геноцид, підтримуватимемо кримськотатарські організації та ініціативи, вимагатимемо звільнення політичних в'язнів

Працюємо разом

Працюємо разом заради вільного та незалежного Криму. Підтримуємо Збройні сили України, допомагаємо переселенцям із Криму, сприяємо міжнародному тиску на Росію. Вільний Крим — це єдина гарантія безпеки кримськотатарського народу

Пам'ятати — означає діяти. Кожен із нас може зробити свій внесок у відновлення справедливості для кримськотатарського народу.

**Вічна Пам'ять Жертвам
Геноциду.**

Слава Кримськотатарсь кому Народу!

18 травня — день скорботи, пам'яті та незламної віри. Кримськотатарський народ пережив депортацію, пережив десятиліття заборон і репресій, виборов право повернутися на рідну землю — і не скориться новій окупації. Крим був і залишається рідним домом кримських татар. **Крим — це Україна.**

ПАМ'ЯТАЄМО

БОРЕМОСЬ

ПЕРЕМАГАЄМО